

Sources

מקורות

Tzedakah צדקה כ 2

Reproof תוכחה כ 7

Vulgar speech נבול פה כ 16

Tzitit & Tefilin ציצית ותפלין כ 20

Shabbat שבת כ 24

Honoring Parents כבוד אב ואם כ 28

Kedusha & Modesty קדושה וצניעות כ 30

Niddah & Mikveh נדה ומקוה כ 40

Shemirat HaBrit שמירת הברית כ 42

Blessing ברכות הנהנין כ 43

Kaddish קדיש כ 45

Teshuvah התשובה כ 46

TOV

טוב

בראשות הרב יוסף יגן שליט"א

Ver. 2.3

English / אנגלית

TZEDAKA

לעולם אין אדם
מעני מן הצדקה
ולא דבר רע ולא
היזק מתגלגל על
ידה

שולחן ערוך י"ד רמז - ב

A person will never become impoverished by giving Tzedakah, and nothing detrimental or harmful will happen for the fulfillment of this Mitzvah.

Shulchan Aruch – Yore Dea: 247 / 2

בבא בתרא ט:

...ואמר רבי יצחק (...) כל
הרודף אחר צדקה הקדוש
ברוך הוא ממציא לו מעות
ועושה בהן צדקה. רב נחמן
בר יצחק אמר הקדוש ברוך
הוא ממציא לו בני אדם
המהוגנים לעשות להן צדקה
כדי לקבל עליהם שכר,
לאפוקי מאי? לאפוקי מדדרש
רבה, דדרש רבה מאי דכתיב
ויהיו מוכשלים לפניך בעת
אפך עשה בהם אמר ירמיה
לפני הקדוש ברוך הוא רבונו
של עולם [אפילו] בשעה
שכופין את יצרן ומבקשין
לעשות צדקה לפניך הכשילם
בבני אדם שאינן מהוגנים כדי
שלא יקבלו עליהן שכר.

Rabbi Yitzchak said: (...) if a man is anxious to give charity, the Holy One, blessed be He, furnishes him money with which to give it. Rab Nahman bar Yitzchak says: The Holy One, blessed be He, sends him men who are fitting recipients of charity, so that he may be rewarded for assisting them. Who then are unfit? — Such as those mentioned in the exposition of Rabbah, when he said: What is the meaning of the verse *“Let them be made to stumble before thee; in the time of anger deal thou with them?”* Jeremiah said to the Holy One, blessed be He: Sovereign of the Universe, even at the time when they conquer their evil inclination and seek to do charity before Thee, cause them to stumble through men who are not fitting recipients, so that they should receive no reward for assisting them.

Baba Batra 9B

TZEDAKA

Perhaps you will say that whoever attempts to leap to this lofty status may leap and he will be successful;

Scripture therefore states: *How precious is Your kindness, O God.*

Rashi explains: Perhaps you will think that opportunities for charity and kindness will come effortlessly: A person need only to “jump” into the situation and he will be supplied with plenty of deserving people. This is not so. One must therefore devote himself with great effort to attain the performance of this mitzvah, since it is not common to find deserving people to dispense his charity.

Sukka 49B

סוכה מט:

...שמא תאמר כל הבא
לקפוץ קופץ ת"ל מה
יקר חסדך אלקים וגו'
רש"י - שמא כל הבא לקפוץ:
ולעשות צדקה וחסד
קופץ ומספיקין
וממציאין לו אנשים
מהוגנים לכך ת"ל מה
יקר צריך לתת לב
ולטרוח ולרדף אחריה
לפי שאינה מצויה
תמיד לזכות בה
למהוגנים

TZEDAKA

אם עשית צדקה תזכה
לממון אם זכית לממון
עשה ממנו צדקה בעוד
שהוא בידך קנה ממנו
העולם הזה ותנחול העולם
הבא שאם אין אתה עושה
ממנו צדקה יעוף פתאום,
שנאמר (משלי כ"נ) התעיק
עיניך בו ואיננו
דרך ארץ זוטא, פרק ד

If you gave Tzedakah you will
merit to have money.

If you have money, make haste
to give Tzedakah.

This way you will merit this world
and the World to Come.

For if you do not do so, your money
will suddenly leave you.

Derech Eretz Zuta, chapter 4

בבא בתרא '.

דרש ר"י ברבי שלום כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה זכה הלא פרוס לרעב לחמך לא זכה ועניים מרודים תביא בית כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מינייהו לצדקה פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטינהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא חזאי לכו א"ל ואמאי לא אמרת לן [דניתבינהו] אמר להו אמינא היכי דתעבדו מצוה לשמה. כי

R. Yehuda son of R. Shalom preached as follows: In the same way as a man's earnings are determined for him from Rosh Hashana, so his losses are determined for him from Rosh Hashana. If he finds merit [in the sight of Heaven], then, 'deal out thy bread to the poor' (his losses will take the form of Tzedaka), but if not, then, he will 'bring the poor that are outcast to his house.' A case in point is that of the nephews of Rabban Johanan b. Zakkai. He saw in a dream that they were to lose seven hundred dinars in that year. He accordingly forced them to give him money for Tzedaka until only seventeen dinars were left [of the seven hundred]. On the eve of Yom Kippur the government sent and seized them. R. Johanan b. Zakkai said to them, 'Do not fear [that you will lose any more]; you had seventeen dinars and these they have taken.' They said to him, 'How did you know that this was going to happen?' He replied, 'I saw it in a dream.' 'Then why did you not tell us?' (So that we could have given the whole in Tzedaka) they asked. 'Because,' he said, 'I wanted you to perform the religious precept [of giving charity] quite disinterestedly.'

Baba Batra 10A

יאהב את התוכחות...

Rebbi says:

Which is a right way that a man should choose?

He shall love reproof,
since as long as there is reproof
in the world ease of mind
comes to the world, good and
blessing come to the world, and
evil departs from the world.

Tamid - 28A

רבי אומר איזהו דרך ישרה
שיבור לו האדם, יאהב את
התוכחות, שכל זמן
שתוכחה בעולם, טובה
וברכה באה לעולם, ורעה
מסתלקת מן העולם,
שנאמר ולמוכיחים ינעם
ועליהם תבוא ברכת טוב

תמיד כח ע"א

כל מי שאפשר למחות...

Whoever has the ability to rebuke the members of his household but does not rebuke, is punished for the transgression of the members of his household .

Similarly, one who can rebuke the people of his town but does not do so, is punished for the transgressions of the people of his town.

Further, one who can rebuke the entire world but does not rebuke them, is punished for the transgressions of the people of the entire world.

Shabbat – 54B

כל מי שאפשר
למחות לאנשי ביתו
ולא מיחה - נתפס על
אנשי ביתו, באנשי
עירו - נתפס על אנשי
עירו, בכל העולם כולו
- נתפס על כל
שבת נד ע"ב

כל מי שיש בידו למחות...

כל מי שיש
בידו למחות
ואינו מוחה
נענש עליו
עבודה זרה יח ע"א

Whoever has the ability to rebuke a wrongdoer and does not rebuke him, will be punished on his account.

Avoda Zara - 18A

להוכיח...

16: (...) The word of Hashem came to me, saying:

17: "Son of Man, I have appointed you a sentinel for the House of Israel; when you hear a matter from My mouth, you shall warn them on My behalf.

18: When I say of a wicked one: 'You shall die!', and you do not warn him, and do not speak up to warn the wicked one concerning his evil way, to save his life, then he, the wicked one, will die for his iniquity and I will demand his blood from your hand.

19: But if you did warn the wicked one, yet he does not turn away from his wickedness and from his evil way, he will die for his iniquity.

And as for you, you will have saved your soul."

Yechezkel - Chapter 3

יחזקאל פרק ג

יז בן-אָדָם, צָפָה נְתַתִּיךָ
לְבֵית יִשְׂרָאֵל; וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי
דְּבַר, וְהִזְהַרְתָּ אוֹתָם מִמֶּנִּי.

יח בְּאָמְרִי לְרָשָׁע, מוֹת
תָּמוּת, וְלֹא הִזְהַרְתָּו וְלֹא
דִּבַּרְתָּ לְהִזְהִיר רָשָׁע
מִדַּרְכּוֹ הָרָשָׁעָה, לְחַיִּיתוֹ
הוּא רָשָׁע בְּעֹנוֹ יָמוּת,
וְדַמּוֹ מִיָּדְךָ אֲבִקֶּשׁ.

יט וְאַתָּה, כִּי-הִזְהַרְתָּ רָשָׁע,
וְלֹא-שָׁב מִרָשָׁעוֹ, וּמִדַּרְכּוֹ
הָרָשָׁעָה--הוּא בְּעֹנוֹ יָמוּת,
וְאַתָּה אֶת-נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ.

שבת - קיט:

אמר רב עמרם בריה
דר"ש בר אבא א"ר
שמעון בר אבא א"ר
חנינא לא חרבה
ירושלים אלא בשביל
שלא הוכיחו זה את זה

Rebuke...

Rav Amram the son of R. Shimon bar Abba said in the name of R. Shimon bar Abba who said in the name of R. Chanina:

Jerusalem was destroyed only because they did not rebuke each other.

Gemara Shabbat 119B

חובת הלבבות

חובת הלבבות

שער התשובה - פרק ט

כמו שאמרו רבותינו זיכרונם לברכה:

כל המזכה את הרבים,

אין חטא בא על ידו.

וכל המחטיא את הרבים,

אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

ואמרו: ירבעם חטא והחטיא את

הרבים, חטא הרבים תלוי בו.

שנאמר (מלכים א טו) על חטאת

ירבעם אשר חטא ואשר החטיא וגו'.

ומשיג במין הזה, מי שאפשר לו

לצוות בטוב ולהזהיר מן הרע

לאנשים תועים, ועכבו מזה ייחול

ממונם או יראתם, או בושתו מהוכיח

אותם, ותעו לא הורה אותם הדרך

הישרה.

כמו שכתוב (יחזקאל לג) הוא רשע

בעונו ימות, ודמו מידך אבקש:

(...) As our Masters, of blessed memory, said:

"Whoever leads many people to sin is given no opportunity to repent... *Yerovam* sinned and caused many people to sin - the people's sin is attributed to him, as it says (*Melachim 1, 15:30*) "Because of the sins of *Yerovam* which he committed and cause Israel to commit" (*Avos 5:18*).

Of the same class is one who is capable of promoting right conduct, [capable] of cautioning erring people against evil, but refrains from doing so because he hopes to obtain money from them, or fears them, or is ashamed to rebuke them.

They go astray, and he does not show them the straight path. As it says: "If you do not speak out, to warn the wicked against his way, that wicked man will require at your hand" (*Yechezkel 33:8*)

Chovos Halevavos – Shaar Hateshuvah. Chapter 9

שערי תשובה ג-ב

לכן יתחייב החוטא להכיר עוצם החטא ועונשו כענין שנאמר - (ש"א כו) הנה הסכלתי ואשגה הרבה מאד. **על כן הוצרכנו ללמד לבני יהודה, לתורה לתעודה. חומר העונשים לכל עון ולכל חטאת, על כן על כל דברי הקדמה הזאת. ועוד לתועלת נשגבה גדולה ובצורה. כי ראה ראיתי רוב העם חושבים על כמה פשעים כבדים כי הם קלים. ועל חייבי מיתות וכריתות כי הזהירות בהם יתרון הכשר או מדת החסידות. ונכשלים מבלי משים ואין תוכחת. כענין שנאמר (ישעיה מח) גם מאז לא פתחה אذنך. על כן הוצרכנו להזהירם ולגלות אזנם על חומר עבירות רבות. וכי יש במצות הקלות דרכים וצדדים רבים לכליון חרוץ ואבדן הנפש. ורבים מן הרשעים יעזבו דרכם כי ידעו האבדן וההפסד אשר בה. בהגלות להם גודל החטא ואת אשר נגזר עליו. ונכשלים אזרו חיל לכבוש תאותם. כי איככה יוכלו וראו באבדן נפשם:**

שערי תשובה ב-הדרך הג'

כאשר ישמע מוסר החכמים והמוכיחים יקשיב וישמע ויכנע ויחזור בתשובה. ויקבל בלבו כל דברי התוכחות ושלא יגרע דבר מדבריהם. והנה האיש הזה ברגע קטן יצא מאפלה לאור גדול. כי עת אשר יאזין ויסכית ולבבו יבין ושב ויקבל ביום שמעו דברי המוכיח. וקיים עליו להיותו עושה ככל אשר יורוהו תופשי התורה מן היום ההוא ומעלה להזהר כאשר יזהירוהו יודעי בינה לעתים. עלתה בידו התשובה ונהפך לאיש אחר. ומעת אשר קבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצות והמוסרים ואשרי כי צדק נפשו בשעה קלה.

שערי תשובה א-ב

ודע, כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאד ענשו בכל יום, כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס לנוס שמה, והמנוס הוא התשובה, והוא עומד במרדו והנו ברעתו, ובידו לצאת מתוך ההפכה, ולא יגור מפני האף והחמה, על כן רעתו רבה.

דרך תוכחה ומוסר

מעשה עם ה"חפץ חיים"

המגיד הירושלמי המפורסם רבי בן ציון ידלר זצ"ל, כתב עלי ספר את פרקי חיי זכרונותיו, ובפתח הפרק בו הוא מתאר את פרשת דרשותיו ומגידותו ברבים, כותב הוא את הדברים הבאים:

בפרק על דרשותי ברבים אני חייב להזכיר את דבריו של ה"חפץ חיים" זצ"ל, שכינס את רבני הערים והעיירות הסמוכות לראדאין, עיר מגוריו, ופנה אליהם:

"בני! כל זמן הגלות שלנו, אנו חיים רק מהדרשות שדרשו הראשונים על גיהנום וגן עדן, ומעת שנפסקו אלו הדרשות פסקו חיי נשמת ישראל, והדרשות המודרניות יותר מזיקות להשומעים.

ע"כ אני דורש עוד פעם מכם, שתרחמו על נשמת ישראל, ותתחילו לדרוש הדרשות כמו

הראשונים, אולי נוכל להציל את עם ישראל! מלפנים – אמר להם הח"ח – היו דרשנים יראי אלקים, שהיו עוברים ושבים בכל עיר ועיר וכמעט שלא עבר שבוע שלא היו איזה רבנים ודרשנים, והדרשנים היו דורשים בהתעוררות בשלהבת אש ממסכת גיהנום שב"ראשית חכמה", ולפעמים היו גם כן דופקים על הסטנדרט בביה"כ, והי'ה כמו רעם גדול, ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. גם הנשים שהיו "בעזרת נשים" לבם הי'ה מתלהב כאש בוערת להוליך את בניהם לתלמוד תורה, ולהשגיח על בנותיהם בצניעות.

אבל בעוונותינו הרבים, כעת אין דורש ואין מבקש, ופסקו הדרשנים ונפסקו הדרשות, ואף מי שהוא דורש, דורש לפי הזמן

המודרני, וכבר נשכח הגיהנום והגן עדן. וכיון שכך, הילדים הולכים לבתי ספר ולשיעורי ערב, בחורים ובתולות, ובשביל זה באה הרעה הזאת, ומי יודע מה שיהי'ה סוף כל סוף" – סיים הח"ח דבריו לפני קבוצת הרבנים הנ"ל, ודרש מהם שירחמו על כלל ישראל, ויתחילו לדרוש בעירם ובסמוך לעירם, בנוסח הדרשה שדרשו הראשונים בעיני גיהנום וגן עדן, אולי יוכלו להחזיר העטרה ליושנה, ולהחזיר התינוקות של בית רבן לתלמוד תורה ובנות ישראל לצניעות. ורבי בן ציון זצ"ל, מוסיף וכותב בספרו שם: יש הטוענים "מי ישמע היום דרשה של גיהנום וגן עדן, דרשה כזו היא לצחוק בעיני הקהל, וכן בזיון להרבנים שידרשו מזה, מפני שלא יבוא שום איש לשמוע", אולם לפי

שבט מוסר - פרק כד

גם בעיני האשה, איך תתנהג עם בנה כשהוא קטן מוטל בעריסה: לא תשיר לו שירי עגבים (ספר חסידים סי' רלח), דמהבל תפלות יוצא מפיה נברא שטן, כנודע (ע' ר"ח שער האהבה, פרק י', אות לה), ונמצא שאותו רוח רעה שנתהוה בדבריה שורה על בנה. אלא תשיר לו שירים המספרים מאורעות המוסרים, מעניי גן עדן וגיהנום והדין והחשבון. וכשמתחיל התינוק לדבר, תרגילהו בפסוקים (סוכה מב, א) כגון (דברים לג, ד) "תורה צוה לנו" וכדומה, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הל' ת"ת פ"א ה"ו). ותגיד לו אימו שיש אלוה בעולם, והוא ברא ויצרו והוציאנו מאפלה לאורה, והוא אדון הכל בורא כל הנבראים, והוא שולט בעליונים ובנתחוננים, והוא המחיה והממית ועתיד

להחיות מתים. ותרגיל בפיהו שלשה-עשר עיקרי התורה, ותספר לו מענין גן עדן וגיהנום, ושכל העוסק בתורה ניצל מגיהנום ונוחל גן עדן. ותדמה בפניו ענין גן עדן וגיהנום בענין שיוכל דעת התינוק לסבול, ותאמר לו מגיהנום דברים המפחידים את הלב, כדי שירשום בליבו פחד אלקים. וערב ובקר וצהרים תרגילהו שיאמר אמן קודם שיאכל וישנה, כדי להרגילו ליתן הודאה לבוראו קודם אכילתו ושתייתו. וכשיגדל יותר, תרגילהו בברכת נטילת ידים ו'אשר יצר' וברכת הפרות וכדומה, ותמיד תהי'ה נגד עיניה שלא יאכל בלי נטילת ידים. וגם תדקדק עמו שלא יוציא מפיו דבר שאינו הגון, ותכה על כל זה ולא תחוש על בכיותו, ולא תאמר עדין קטן הוא! שכיון שירגיל

בקטנותו, עוד לא יסור ממנו: וכל הטורח שתטריח עצמה עכשיו בקטנותו, משמחים לה באחרונה, שתשמח עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ואם, חס ושלום תרגילהו בקטנותו הפך ממה שכתבנו – נעשה לו הרגל טבע שני, 'גם כי יזקין לא יסור ממנו' (משלי כב, ו), וישחיר פני אביו ואמו בעולם הזה ובעולם הבא, וכשירצו ליסרו כשמתגדל, לא יוכלו ליסרו. לכן יהי שבטו עליו תמיד ולא ירחם עליו, כמאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי יג, כד): "חושך שבטו שונא בנו". וכל הדברים אלו בעוד שהבן קטן, מוטל על אימו, כי היא עימו בבית, כי האב הולך לבקש מזונות.

עניות דעתי אין ממש בדבריהם, ובע"ה הלכתי בעקבותיו של אותו צדיק וקדוש, וכל שנותי הייתי דורש ברבים בנוסח הישן כמו הדרשנים הצדיקים בדורות הקודמים. בכנסיה הגדולה שהתכנסה בויה, באלול תרפ"ג, בראשות מרן הח"ח, זכה רבי בן ציון ידלר להפגש שם עם החפץ חיים, וכותב הוא על כך בהמשך ספרו:

נכנסתי אל הגאון הצדיק בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל, וספרתי לו שבעזרי"ש מקיים אני זה הרבה שנים את דבריו, ונוסע לעיר ומושובות ארץ ישראל לחזק את תושביהם לשמירת התורה והמצוה, ושמח בי הרב שמחה גדולה.

(ספר מאיר עיני ישראל - עמוד 791-793)

ארחות ישר - חינוך מהרב חיים קניבסקי

ואדוני אבי מורי ורבי, זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא, הי'ה מיעץ ללמוד עם ילדים מגיל שבע מוסר, אפילו חמש דקות בכל יום, כדי שידעו שהעולם אינו הפקר ואדם אין חי לעולם, ויש גן עדן וגיהנום וכו'. ויש ללמוד איתם בספר קל, שגם ילדים יבינו, כגון "ארחות צדיקים" וכהאי גוונא, ובמשך הזמן ידבק בהם יראת שמים ויראו תועלת וכשיהי'ה בהן יראת שמים, יהיה הכל טוב, בעזרת השם.

ראשית חכמה - שער אהבה פרק יב

ובזמן שאדם מאמין מעומק הלב, שהבורא יקיים כל הכתוב בתורתו להעניש לחוטא, והוא עד, ומביא שכר טוב למי שקיים תורתו, אז הוא שומר את התורה.

RAMBAM

רמב"ם הלכות תשובה י - ה

כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענין זה בנחת עד ששיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.

When one teaches children, women, and the common people, **one should teach them to serve out of fear and in order to receive a reward.** As their knowledge grows and their wisdom increases, (...) they should gradually become accustomed to the concept of serving [God] out of love.

RAMBAM

Mishneh Torah Hilchot Teshuvah 10:5

קדושים תהיו...

Nivul Peh - נבול פה :

Vulgar speech, indecent talk.

Often done without thought
or even realizing, but can
cause much harm.

ואתם תהיו לי
ממלכת כוהנים וגוי

קדוש

שמות יט, ו

...ולא דבורו (...)

כדבורו במושב

המלך

ש"ע א"ח א בהגה

בעון נבלות פה...

For the sin of vulgar speech
many evils and harsh
decrees are made anew,
and the choicest of Israel
die, and orphans and
widows cry and are not
answered.

Shabbos- 33A

בעון נבלות פה צרות
רבות וגזירות קשות
מתחדשות, ובחורי
שונאי ישראל מתים,
יתומים ואלמנות צועקין
ואינן נענין ...

שבת לג ע"א

כל המנבל פיו ...

כל המנבל פיו
אפילו חותמין עליו
גזר דין של שבעים
שנה לטובה -
הופכין עליו לרעה

שבת לג ע"א

Whoever speaks indecent words, even if a sentence of seventy years of happiness had been decreed and sealed for him, it is reversed for evil.

Shabbos- 33A

... אף שומע ושותק

Rabbah bar Shilo said in Rab Hisda's name:

He who defiles his mouth,
Gehinnam is made deeper for him.

Rab Najman bar Yitzhak said:

Also for one who hears and
remains silent [does not protest
against it].

Masechet Shabbat – 33A

אמר רבה בר שילא
אמר רב חסדא: כל
המנבל את פיו -
מעמיקין לו גיהנם
רב נחמן בר יצחק
אמר: אף שומע ושותק
שבת לג ע"א

רמב"ם

הלכות ציצית ג-יב

לעולם יהא אדם זהיר
במצות ציצית שהרי
הכתוב שקלה ותלה בה
כל המצות כולן שנאמר
וראיתם אותו וזכרתם את
כל מצות ה'.

Tzitzit

A person should always be careful regarding the mitzvah of Tzitzit, because the Torah considered it equal to all the Mitzvot and considered them all as dependent on it, as [implied by Numbers 15:39]: “And you shall see them and remember all the Mitzvot of Hashem”.

Rambam – *Mishne Torah – Hilchot Tzitzit 3-12*

Tzitzit

מנחות מג:

ורשב"י אומר כל

הזריז במצוה זו

[ציצית] זוכה ומקבל

פני שכינה.

R. Shimon ben Yohai says,
Whoever is conscientious in the
observance of this precept
[*Tzitzit*] merits to greet the
countenance of the Divine
Presence .

Gemara Menachot 43b

Tefilin

תפלין

Incorrect

Correct

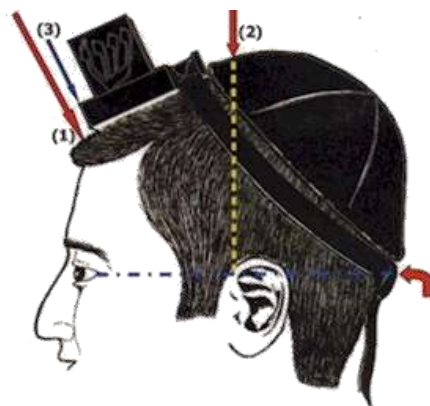
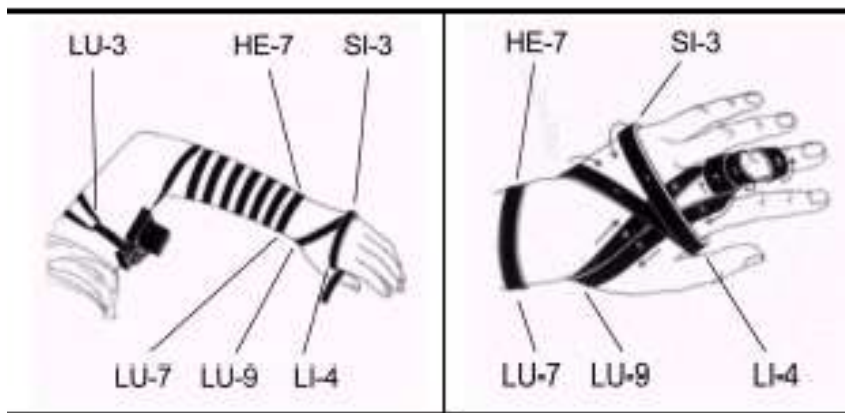
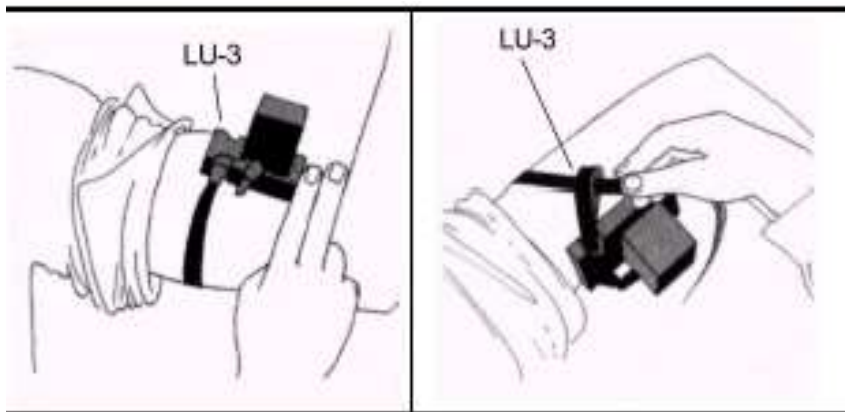

Tefilin

תפלין

רמב"ם הלכות שבת ל – טו מהדורת שבתי פרנקל

השבת ועבודה זרה כל אחת משתייהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה. והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם. לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל. אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודה זרה ושניהם כגוים לכל דבריהם. לפיכך משבח הנביא ואומר אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו וגו'. וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כחו כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא. שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתך על במותי ארץ והאכלתך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר.

Rambam - Shabbat

[The observance of] the Shabbat and [the prohibition against] worshiping false deities are each equivalent to [the observance] of all the mitzvot of the Torah. And the Shabbat is the eternal sign between the Holy One, blessed be He, and us.

For this reason, whoever transgresses the other mitzvot is considered to be one of the wicked of Israel, but a person who violates the Shabbat publicly is considered as an idolater. Both of them are considered to be equivalent to gentiles in all regards. (...)

It is explicitly stated in our prophetic tradition that whoever observes the Shabbat according to law and honors it and delights in it according to his ability will receive reward in this world in addition to the reward that is preserved for the world to come. (...)

Rambam - Mishneh Torah – Shabbat 30:15

Frankel Edition

רמב"ם

הלכות עירובין ב - טז
מהדורת שבתי פרנקל

ישראל שהוא מחלל
שבת בפרהסיא או
שהוא עובד עבודה
זרה הרי הוא כגוי
לכל דבריו. (...)

Rambam

When a Jew desecrates
Shabbat publicly or worships
false gods, he is considered
as a gentile regarding all
things.

Rambam - Mishneh Torah – Erubin 2:16
Frankel Edition

שמות פרק לה

ב שֵׁשֶׁת יָמִים, תַּעֲשֶׂה
מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת
שַׁבְּתוֹן, לַיהוָה; כָּל-הָעֹשֶׂה
בוּ מְלָאכָה, יוּמָת.

ג לֹא-תִבְעֶרוּ אֵשׁ, בְּכָל
מִשְׁבְּתֵיכֶם, בַּיּוֹם, הַשַּׁבָּת.

Shabbat

You may do work during the six weekdays, but Saturday must be kept holy as a Shabbat of Shabbats to *Hashem*. Whoever does any work on [that day] shall be put to death.

Do not ignite any fire on Shabbat, no matter where you may live.

Exodus- Chapter 35

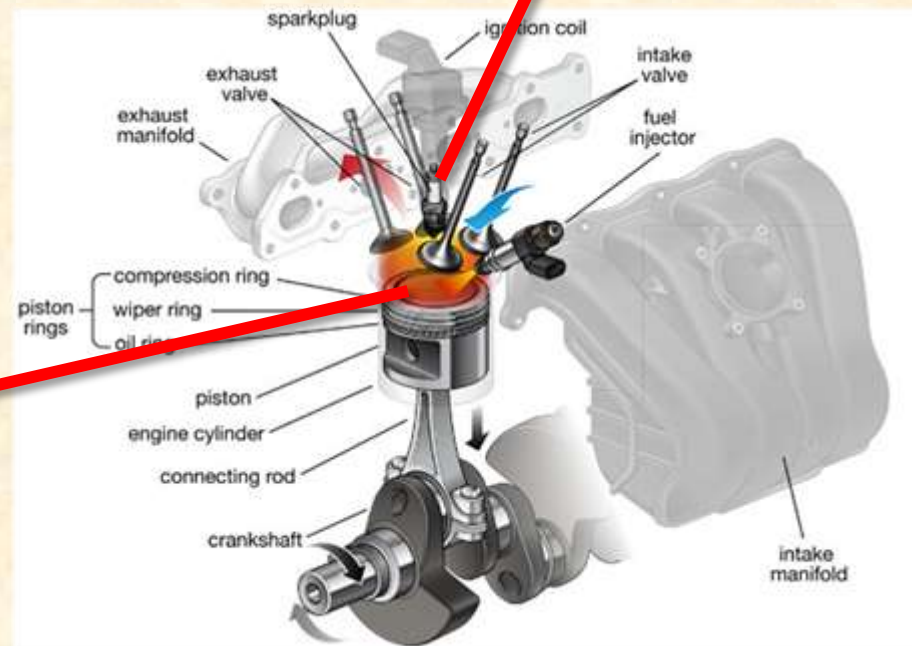

⌘ “Do not ignite any fire on Shabbat” שמות פרק לה:ג ⌘

A 6 cylinder engine running 2,600 RPM generates
130 sparks per second*

* **Performance ignition systems:** Christopher Jacobs, PH.D., E.E., Penguin Putnam Inc, 1999, 151 pages.

HONORING PARENTS

Honoring one's father and mother is a positive commandment of great importance, as is fearing one's father and mother. The Torah equates the honor and fear of one's parents with the honor and fear of God Himself.

RAMBAM – *Mishneh Torah: Hilchot Mamrim – 6 / 1*

HONORING PARENTS

When a person's father tells him to violate the words of the Torah - whether he tells him to transgress a negative commandment or not to fulfill a positive commandment, even if all that is involved is a point of Rabbinic Law - he should not listen to him.

RAMBAM – *Mishneh Torah: Hilchot Mamrim – 6 / 12*

מי שאמר לו אביו לעבור על
דברי תורה בין שאמר לו
לעבור על מצות לא תעשה
או לבטל מצות עשה אפילו
של דבריהם הרי זה לא
ישמע לו שנאמר איש אמו
ואביו תיראו ואת שבתותי
תשמורו כולכם חייבין
בכבודי.

רמב"ם הלכות ממרים ו-א

Vacation...

Any one who walks behind a woman by the river has no share in the world to come.

Rashi explains that this is because of his gazing.

One who counts change for a woman in order to gaze at her, even if there is in his hand Torah and good deeds like Moshe Rabeinu, he will not escape from the punishment of *Gehinnam*.

Berachot 61A

ברכות סא ע"א

...וכל העובר אחורי
אשה בנהר אין לו חלק
לעולם הבא.

רש"י: אחורי אשת איש
מגבהת בגדיה מפני המים
וזה מסתכל בה.

תנו רבנן המרצה
מעות לאשה מידו לידה
כדי להסתכל בה אפילו
יש בידו תורה ומעשים
טובים כמשה רבינו לא
ינקה מדינה של גיהנם.

רמב"ם

הלכות איסורי ביאה כא-כא

וכן אסור לאדם
להסתכל בנשים
בשעה שהן עומדות
על הכביסה אפילו
להסתכל בבגדי צמר
של אשה שהוא
מכירה אסור שלא
יבוא לידי הרהור.

RAMBAM

It is forbidden for a man to look at
woman while they do laundry.
It is even forbidden to look at the
colored garments of a woman one
knows, lest one be motivated to
[sexual] thoughts.

RAMBAM (*Halajot Isure Bia 21-21*)

RAMBAM

רמב"ם הלכות תשובה - ד

המסתכל בעריות, מעלה
על דעתו שאין בכך
כלום, שהוא אומר וכי
בעלתי או קרבתי אצלה.
והוא אינו יודע שראיית
העינים עון גדול, שהיא
גורמת לגופן של עריות,
שנאמר: "ולא תתורו
אחרי לבבכם ואחרי
עיניכם" (במדבר טו, לט).

One who gazes at profanity thinks that there is nothing wrong with it for he rationalizes and says "have I sinned with her or come close to her?", **yet he doesn't realize that looking at bad things in itself is a grave sin...** as it says *"Do not turn after the desires of your heart and eyes"*.

RAMBAM (הלכות תשובה ד"ד)

ויקרא פרק יח

יט וְאֶל-אִשָּׁה, בְּנִדָּת
טִמְאַתָּה--לֹא תִקְרַב,
לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ.

כט כִּי כָל-אִשָּׁר יַעֲשֶׂה, מִכָּל
הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה--וְנִכְרְתוּ
הַנֶּפְשׁוֹת הָעֹשִׂים, מִקֶּרֶב
עִמָּם.

🌀 Physical contact 🌀

Do not come **close** to a woman who is ritually unclean because of her menstruation, since this is a sexual offense.

(...)

Thus, whenever anyone does any of these disgusting perversions, [all] the people involved shall be cut off [spiritually] from the midst of their people.

Leviticus – Chapter 18

Gemara Sanhedrin 75A

סנהדרין עה.

אמר רב יהודה אמר רב
מעשה באדם אחד שנתן
עיניו באשה אחת והעלה
לבו טינא ובאו ושאלו
לרופאים ואמרו אין לו
תקנה עד שתבעל אמרו
חכמים ימות ואל תבעל
לו תעמוד לפניו ערומה
ימות ואל תעמוד לפניו
ערומה תספר עמו
מאחורי הגדר ימות ולא
תספר עמו מאחורי הגדר
והרמב"ם פוסק בהלכות
יסודי התורה (ה:ט)
שאפילו היתה פנויה

Rab Judah said in Rab's name:

A man once looked at a woman, and his heart was consumed by his burning desire to have intimate relation with her [his life being endangered thereby]. When the doctors were consulted, they said:

- His only cure is that she shall submit.

Thereupon the Sages said:

- Let him die rather than that she should yield.

- Let her stand nude before him, said the doctors.

- Let him die rather than this –*they answered*.

- Then -*said the doctors*- let her converse with him from behind a fence.

- Let him die -*the Sages replied*- rather than she should converse with him from behind a fence

Rambam rules that this applies even if she is unmarried.

Rambam – Mishne Torah - Yesodey HaTorah 5:9

רמב"ם

הלכות איסורי ביאה כא-א

כל הבא על ערוה מן
העריות דרך איברים או
שחבק ונשק דרך תאווה
ונהנה בקרוב בשר הרי זה
לוקה מן התורה שנאמר
לבלתי עשות מחקות
התועבות וגו' ונאמר לא
תקרבו לגלות ערוה כלומר
לא תקרבו לדברים המביאין
לידי גילוי ערוה.

RAMBAM

Whoever shares physical intimacy with one of the forbidden women without actually becoming involved in sexual relations or embraces and kisses [one of them] out of desire and derives pleasure from the physical contact should be lashed according to Scriptural Law. This is derived from Leviticus 18:30 which states: "To refrain from perform any of these abominable practices," and [ibid.:6 which] states: "Do not draw close to reveal nakedness." Implied is that we are forbidden to draw close to acts that lead to revealing nakedness.

RAMBAM (*Halajot Isure Bia 21-1*)

רמב"ם

הלכות איסורי ביאה כאו

המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן או שנשק לאחת מהן כגון אחותו הגדולה ואחות אמו וכיוצא בהן אע"פ שאין שם תאוה ולא הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר אסור הוא ומעשה טפשים הוא שאין קריבין לערוה כלל בין גדולה בין קטנה חוץ מהאם לבנה והאב לבתו.

Greeting...

When a man embraces or kisses any of the women forbidden to him despite the fact that his heart does not disturb him concerning the matter, e.g., his adult sister, his mother's sister, or the like, it is very shameful. It is forbidden and it is foolish conduct. [This applies] even if he has no desire or pleasure at all. For one should not show closeness to a woman forbidden at all, whether an adult or a minor, except a woman to her son and a father to his daughter.

RAMBAM (Halachot Isure Bia 21-6)

☞ To cover the hair ☞

An uncovered hair is a prohibition from the Torah, for it is written, “*And he shall uncover the woman's head*” (Num. 5-18), and it was taught at the Yeshiva of R. Ishmael that this verse was a warning to the daughters of Israel that they should not go out with uncovered hair, and that it is a Torah prohibition.

Kethuboth 72b

כתובות פרק ז – עב.

ראשה פרוע
דאורייתא היא דכתיב
(במדבר ה) ופרע את
ראש האשה ותנא
דבי רבי ישמעאל
אזהרה לבנות ישראל
שלא יצאו בפרוע
ראש דאורייתא

Modesty

A bad natured woman who is not modest like the proper daughters of Israel, it's a mitzvah to divorce her, as [implied by Proverbs 22:10]: "Drive away the scoffer, and contention will depart."

Rambam

Mishne Torah - Gerushin 10:22

רמב"ם - משנה תורה

הלכות גירושין י - כב

אשה רעה בדעותיה
ושאינה צנועה כבנות
ישראל הכשרות
מצוה לגרשה
שנאמר גרש לץ ויצא
מדון.

גיטין צ. צ:

זו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ופרומה משני צדדיה ורוחצת עם בני אדם.

עם בני אדם ס"ד?

אלא במקום שבני אדם רוחצין זו מצוה מן התורה לגרשה שנאמר (דברים כד, א) כי מצא בה ערות וגו' ושלחה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר.

רש"י

ופרומה משני צדדיה - אצל אצילי ידיה כדרך אדומיות שבצרפת שבשרן נראה מצדיהן:

עם בני אדם סלקא דעתך - א"כ רגלים לדבר שזונה היא ואסורה לו:

במקום שבני אדם רוחצים - והיא נכנסת לעיניהם לאחר יציאתן כשהן לובשין בגדיהן:

Gemara Gittin 90a - 90b

This is the way of an evil person who sees his wife go out with her hair uncovered and spin cloth in the market place with her split clothing on her two sides¹, and bathe together with the men, and does not object.

The Gemara asks: Do you really think that a man even with crude sensibility would allow his wife bathe together with men?²

Rather the Baraita means that she bathes in a place where men bathe.³ Such a one it is a religious duty to divorce, as it says: *"because he has found some unseemly thing in her (...) and he sends her out of his house and she goes and becomes another man's wife"*.

⌘ ⌘

Rashi:

¹She adopted the custom of an Edomite women who reveal the flesh of their bodies adjacent to their elbows.

² If she does this (*bathe together with men*) she is then considered a *zona* and therefore prohibited to her husband.

³ And she enters in front of them, after they have already come out and gotten dressed.

NIDDAH - ADULTERY

To be with a woman that is **Niddah** (ritual impurity) is consider like adultery.

A man who engages in relations with her is liable for the punishment of *Kereit*.

This applies even if she is a minor who is three years old.

Rambam - Issurei Biah, Chapter 4

הנדה הרי היא כשאר
כל העריות המערה
בה חייב כרת ואפילו
היתה קטנה בת שלש
שנים ויום אחד כשאר
עריות (...) אין הפרש
בין גדולה לקטנה
לטומאת נדות וזבות

רמב"ם - איסורי ביאה (ד - א)

Mikveh

A woman does not ascend from her state of ritual impurity until she immerses herself in a **Mikveh** that is halachicly acceptable.

If, by contrast, she washes in a bath - even if all the water in the world passes over her - her state is the same after washing as before washing and a man who engages in relations with her is liable for *Kereit*. For there is no way of ascending from a state of ritual impurity to one of purity except through immersing in the waters of a *Mikveh*.

Rambam: *isure Bia 11 / 16*

אין האשה עולה מטומאתה
ויוצא מידי ערוה עד
שתטבול במי מקוה כשר
ולא יהיה דבר חוצץ בין
בשרה ובין המים (...) אבל
אם רחצה במרחץ אפילו
נפלו עליה כל מימות
שבעולם הרי היא אחר
הרחיצה כמות שהיתה
קודם הרחיצה בכרת שאין
לך דבר שמעלה מטומאה
לטהרה אלא טבילה במי
מקוה (...)

רמב"ם - איסורי ביאה י"א - טז

זרע לבטלה ...

שולחן ערוך

אבן העזר כג – א, ב

א- אסור להוציא שכבת זרע לבטלה. ועון זה חמור מכל עבירות שבתורה.

ב- אלו שמנאפים ביד ומוציאים שכבת זרע לא די להם שאיסור גדול הוא אלא שהעושה זה בנדוי הוא יושב ועליהם נאמר ידיכם דמים מלאו וכאלו הרג הנפש.

1: It is forbidden to release semen for no purpose. **And this transgression is more severe than any of the sins in the Torah.** (...)

2: Those who practice masturbation and cause the issue of semen in vain, not only do they commit a grave sin, but they are under a ban, concerning which it is said, *“Your hands are full of blood”* (Yishayahu, 1:15), and it is as though they’ve killed a person.

Shulchan Aruch - Even HaEzer, 23: 1-2

❧ Blessing ❧

ברכות - לה:

אמר רבי חנינא בר
פפא: כל הנהנה מן
העולם הזה בלא
ברכה כאילו גוזל
להקדש ברוך הוא
וכנסת ישראל.

R. Hanina bar Papa said:

To enjoy this world without
blessing is like robbing the Holy
One, blessed be He, and the
community of Israel

Masechet Berachot - 35B

Baruch Atah Adonai, Elohenu Melech HaOlam..

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

Blessed are You, Hashem, our God, King of the universe...

For bread, Chala, sandwich, etc.

הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ

HaMotzei Lechem Min HaAretz

Who brings forth bread from the earth

For fruits that grow on trees

בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ

Borei Peri HaEtz

Who creates the fruit of the tree

For grains and baked goods other than bread, and for rice

בּוֹרֵא מִיְּנֵי מִזּוֹנוֹת

Borei Minei Mezonot

Who creates various kinds of food

For produce that came directly from the earth

בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה

Bore Peri HaAdamah

Who creates the fruit of the ground

For wine or juice from grapes

בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן

Borei Peri HaGefen

Who creates the fruit of the vine

For eating or drinking any other food or drink

שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבָּרוֹ

SheHaKol Nihijyah Bidvaro

That all came to be by His command

שבת - קיט:

אריב"ל כל העונה אמן יהא
שמיה רבא מברך בכל כחו
קורעין לו גזר דינו

רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן
אפילו יש בו שמץ של
עבודה זרה מוחלין לו

אמר ריש לקיש כל העונה
אמן בכל כחו פותחין לו
שערי ג"ע

Kaddish

R. Joshua b. Levi said: Whoever responds to the Kaddish by saying: "Amen, May His great Name be blessed forever and ever" with all his might¹, the evil decree made in judgment against him is torn up.²

R. Chiya b. Abba said in R. Johanan's name: Even if he has a taint of idolatry, he is forgiven.

Resh Lakish said: Whoever responds "Amen" with all his might, the gates of Garden of Eden are opened for him.

¹ I.e. with his utmost concentration (*Rashi*).
Alternatively, in a loud voice (*Tosfot*).

² I.e. if a judgment has been made against him in Heaven that he should suffer some misfortune, the decree is nullified in the merit of this mitzvah.

Masechet Shabbat - 119B

I WILL DO TESHUVAH AFTER...

מסכת יומא - דף פה:

האומר אחטא
ואשוב, אחטא ואשוב
אין מספיקין בידו
לעשות תשובה.
אחטא ויום הכיפורים
מכפר אין יום
הכיפורים מכפר

If one says: *"I shall sin and repent, sin and repent"*, no opportunity will be given to him to repent.

If one says: *"I shall sin and the Day of Atonement (Yom Kipur) will procure atonement for me"*, the Day of Atonement procures for him no atonement.

Masechet Yoma: Chapter 8, Page 85B

✧ Teshuvah ✧

What constitutes *Teshuvah*? That a sinner should abandon his sins and remove them from his thoughts, resolving in his heart, never to commit them again (...).

He must reach the level where *He* who knows the hidden (the Holy One, blessed be He) will testify concerning him that he will never return to this sin again (...).

He must verbally confess and state these matters which he resolved in his heart.

Rambam — *Halachot Teshuvah, Chapter 2*

🌀 Viduy - Confession 🌀

כל המתודה בדברים ולא
גמר בלבו לעזוב, הרי זה
דומה לטובל ושרץ בידו,
שאינן הטבילה מועלת לו עד
שישליך השרץ, וכן הוא
אומר: "ומודה ועוזב ירוחם"
(משלי כח, יג).

רמב"ם הלכות תשובה ב – הלכה ג

Anyone who verbalizes his confession without resolving in his heart to abandon the sin, can be compared to a person who immerses himself in a *Mikvah* while holding the carcass of a lizard in his hand. His immersion will not be of avail until he casts away the carcass.

Rambam – *Halachot Teshuvah*, 2 / 3

Divine Justice

עירובין יט.

דא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב
"עוברי בעמק הבכא מעין
ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה",
עוברי אלו בני אדם שעוברין על
רצונו של הקב"ה עמק
שמעמיקין להם גיהנם הבכא
שבוכין ומורידין דמעות כמעין
של שיתין גם ברכות יעטה מורה
שמצדיקין עליהם את הדין
ואומרים לפניו רבונו של עולם
יפה דנת יפה זכית יפה חייבת
ויפה תקנת גיהנם לרשעים גן
עדן לצדיקים.

Rabí Yehoshua Ben Leví explain the meaning of what is written in Tehilim 84-6:

"עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה"

- "עוברי" is an allusion to men who transgress the will of the Holy One, blessed be He.
- "עמק" for whom *Gehinnam* is made deep.
- "הבכא" that they weep and shed like the constant flow of the altar drains.
- "...ברכות..." they acknowledge the justice of their punishment and declare before Him, 'Lord of the universe, Thou hast judged well, Thou hast condemned well, and well provided *Gehinnam* for the wicked and Paradise for the righteous'.

Gemara Eruvin 19a

